

У БЕЗСМЕРТНИЙ ЧАС

5 вересня нинішнього року біля пам'ятника Миколі Гоголю, як і 135 років тому, зібралися студенти й викладачі Ніжинської вищої школи, літератори й громадські діячі. Це перший у світі пам'ятник, поставлений письменнику-українцю на його інтелектуальній батьківщині в Ніжині, де він був одним з перших випускників Гімназії вищих наук князя Безбородька.

Гімназиста, майбутнього автора «Мертвих душ», «Вечорів на хуторі біля Диканьки», «Шинелі», з якої вийшла плеяда українських і російських письменників, надихали історичні ніжинські собори і ярмарки, враження від яких Микола занотував у «Підручну енциклопедію» і які згодом гоголезнавці назвуть високим і низовим бароко.

Творчість Гоголя стала темою досліджень науковців в Америці, Кореї, Китаї, Японії, Польщі, Україні й Росії... Адже повісті й оповідання нашого земляка переклали більше, ніж на 50 мов світу.

Про це біля пам'ятника розповідали професор Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя Григорій Самойленко та завідувач відділу слов'янських літератур Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України професор Павло Михед.

Геніальність митця і сьогодні залишається нерозгаданою. Його філософське прозріння випередило час на багато віків вперед, осягаючи яке начитана публіка намагається побачити своє людське призначення в міжчасовому просторі.

Гоголь зробив для моральних вимірів те саме, що Лейбніц для математики – відкрив ніби диференціальне числення нескінченно велике значення нескінченно малих величин добра і зла. Висновок літератора XIX століття Дмитра Мережковського підтвердила на од-

ній з наукових конференцій наша сучасниця аспірантка Трінті коледжу в Дубліні Мак Коун Бріджіт. Гоголь – міжнародний письменник, – заявила вона українською мовою біля ніжинського пам'ятника.

Якби не він, чи знав би хто про нас?

Якби не він, про Ніжин би хто відав?

А з ним і ми зійшли в безсмертний час,

Де небуття не залишило сліду...

Такі рядки присвятив йому член Національної спілки письменників України, лауреат літературних премій, випускник Гоголівського вишу Анатолій Шкуліпа.

Все це слухав, за виразом Тараса Шевченка, найбільший людинолюб із висоти свого безсмертя і пам'ятника – творіння Пармена Забіли. Так було визначено йому «чудной властью взирать на жизнь сквозь видный миру смех»...

«Хто після моєї смерті духовно зросте вище, ніж я був за життя мого, той покаже, що, справді, він любив мене й був мені другом, і цим тільки збудує мені пам'ятник». Задумаємося над цим заповітом Миколи Гоголя...

На фото: представників міської громади Ніжина сфотографував у 1909 році Олександр Серебренік після покладання квітів до пам'ятника з нагоди 100-річчя з дня народження письменника.

А Олена Іваницька зафіксувала день 135-річчя відкриття пам'ятника.

ЗНАКИ ПИТАННЯ

Вони знову зустрілися в Ніжині в колишньому Сучковому провулку – двоє великих українців – Марія Заньковецька і Михайло Грушевський. Дві меморіальні дошки відкриті на будинку за номером 11 29 вересня 2016 року, сповіщають про те, що перша народна артистка України проживала тут до переїзду в Київ 1924 року, а видатний історик і перший президент гостював у неї 1907 року.

Про це всі ми дізналися 1995 року з опублікованих в «Київській старовині» щоденників Грушевського. «На Великодню суботу вибралися ми до Ніжина, – занотував Михайло Сергійович. – Разом їхали Дорошенки. Приїхали під вечір. Умістили мене гарно, я добре спав і приємно провів час. Дні були сонячні, гарячі. Ми повернулися другого дня. Неприємно було, що на один поїзд ми спізнилися, а другий спізнився, ми приїхали на ніч, Садовський страшно непокоївся, що не поспіємо на спектакль. Їхали назад III класою, в дуже обкуреному вагоні».

Молоді науковці з кафедри історії України, очолюваної доктором історичних наук, професором Євгеном Луняком, Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя разом із Ніжинською міською радою зробили малу, але важливу українську справу, до якої закликав напередодні Герой України Левко Лук'яненко, відкриваючи XI Міжнародну наукову конференцію «Знаки запитання в історії України: про що мріяли, що маємо, на що надіємося?», приурочену до 25-річчя незалежності України та 150-річчю з дня народження Михайла Грушевського. Дисидент, співзасновник Української Гельсінської групи, народний депутат Верховної Ради України I, II, IV і V скликань брав активну участь у боротьбі

Невтомний дослідник життя і творчості Марії Заньковецької професор Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя Григорій Самойленко

Заповіт

Круглий стіл, організований кафедрою історії України Гоголівського вишу, об'єднав три дати: 300-річчя освячення Благовіщенського собору та заснування Благовіщенського чоловічого монастиря, 300-річчя перенесення Іржавської ікони Божої Матері та 100-річчя канонізації Святителя Іоанна Тобольського (Максимовича). За ним зібралися науковці, музейники й духовні особи з Києва, Чернігова, Ніжина й Путивля, які досліджують актуальні проблеми вивчення, охорони та збереження

сакральної спадщини північнодніпровського лівобережжя.

Їх радо вітав перший проректор Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя Олександр Бойко, молитовно підтримав високопреосвященніший архієпископ Ніжинський і Прилуцький Іриней.

Духовно повчальною є історія Ніжинського храму, заснованого коштами і зусиллями Стефана Яворського. Її розповідав на основі архівних джерел кандидат історичних наук, доцент Чернігівського національного педаго-

гічного університету імені Т.Г.Шевченка Дмитро Гапоненко. Професора Ніжинського університету, доктора історичних наук Сергія Лепявка зацікавило церковне будівництво в Чернігові на початку XVIII століття. Директор бібліотеки нашого вишу Олександр Морозов доповів про підтримку Ніжинських церков гетьманом Іваном Мазепою, кандидат історичних наук, доцент Київської духовної академії Ігор Хроненко – про XIV Всеросійський археологічний з'їзд, який розглядав старожитності Чернігова. На-

в історії України

КОНФЕРЕНЦІЇ

за незалежність України. На його думку українським патріотам 80-90-х років ХХ століття, як і Михайлу Грушевському, бракувало політичної зрілості. І це призвело до сьогоднішніх невтішних наслідків в економіці, в зовнішній політиці. З ним погодилися доповідачі з Чернігова: один із засновників і керівників Чернігівської організації Народного Руху України Валерій Сарана, а також журналіст і письменник Василь Чепурний.

«Змова-переворот-переділ: що реально відбулося у Біловезькій пущі у грудні 1991 року?», – запитував і відповідав доктор політичних наук, професор, перший проректор Гоголівського вишу Олександр Бойко. Всі ці фактори завершили розпад радянської імперії і сприяли безкровному відновленню української державності.

Ми сьогодні творимо новітню історію України на відміну від Миколи Гоголя, який у повісті «Тарас Бульба» реанімував давно забуту, на його переконання, померлу Україну. Про це була доповідь доктора філологічних наук, професора Павла Михеда.

Активну участь у боротьбі за українську державність беруть і українські осередки в діаспорі. Їхня діяльність стала темою виступів голови Української Всесвітньої Координаційної

Ради Михайла Ратушного і голови Мінського громадського об'єднання українців «Заповіт» Галини Калюжної.

Наукова спадщина Михайла Грушевського спонукає нас до переосмислення нашої ролі в українській історії.

(Вл. інф.)

Голову Української Всесвітньої Координаційної Ради Михайла Ратушного зустрічають ректор Олександр Самойленко, проректор Олександр Мельничук та завідувач кафедри історії України Євген Луняк

Стефана Яворського

діється на перевидання історико-статистичного опису Чернігівської єпархії кандидат історичних наук, доцент Чернігівського національного університету імені Т. Г. Шевченка Олександр Тарасенко. Цікаву реконструкцію першого типу Воскресенського дерев'яного храму початку XVIII століття в Любечі зробив археолог, науковий співробітник Чернігівського обласного історичного музею імені В. В. Тарновського Олександр Бондар.

Учений секретар Державного історико-культурного заповідника в

м. Путивль Надія Сторчака, розповідаючи про сакральну архітектуру Путивльщини, звернула увагу на стан збереження та реставрації церковних споруд. Поруйновані в атеїстичні часи, вони сьогодні реставруються за кошти громад, не фахово, не враховуючи думки спеціалістів.

Схожа ситуація і в Ніжині. Часом меценат або ж священик вирішує які двері чи вікна треба вставити у стародавні будівлі, перетворюючи храми в еклектичні споруди з церковною символікою. Отож і світській, і

церковній владі треба частіше збиратися за круглими столами аби грамотно розв'язувати проблеми збереження сакральної спадщини. Окремого обговорення потребує релігійна освіта в сучасних умовах реформування освітньої системи в Україні. Дискусію з цього приводу викликав виступ кандидата філософських наук, доцента Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка Анатолія Кислого.

Надія ОНИЩЕНКО

Петербурзькими стежками

Українська організація міста Нижнекамськ «Вербиченька», завершуючи проект «Дорогами Шевченка й Тукая йдемо, даруючи тепло рідного краю», після проведення у березні відкритого конкурсу читців, у липні цього року відвідала Санкт-Петербург. Ми вирішили побачити пам'ятні місця, пов'язані з татарським поетом Габдуллою Тукаєм і українським просвітителем Тарасом Шевченком. А також ушанувати пам'ять загиблих при обороні Ленінграда солдат і жертв блокадного міста.

Нашу поїздку підтримали: Асамблея народів Татарстану,

Виконком Всесвітнього конгресу татар, Представництво Республіки Татарстан у Санкт-Петербурзі, Генеральне Консульство України в Санкт-Петербурзі, Будинок дружби народів і Виконавчий комітет Нижнекамського муніципального району, Казанський меморіальний музей Г. Тукая.

За рекомендацією Повноважного представництва Республіки Татарстан у Санкт-Петербурзі опікувала нашу групу Альміра Тагірджанова – краєзнавець, екскурсовод, автор книг «Мусульмани в житті й культурі Петербурга», «Кни-

га про Мусі-Ефенді, його час і сучасників», «Мечеті Петербурга: проекти, втілення, історія громади», співавтор історичного путівника «Мусульманський Петербург», численних статей і публікацій. Вона допомогла зорієнтуватися в місті, показала місця, пов'язані не тільки з татарами в Петербурзі, але й з життям Тараса Шевченка. Під час спілкування з Альмірою Наїмівною ми дізналися, що вона родичка відомого татарського громадського діяча початку ХХ століття Муси Бігеева. Саме в нього в квітні 1912 року в Петербурзі зупинявся Тукай.

«Вербиченька» з українцями Санкт-Петербурга

Шевченка й Тукая

Біля пам'ятника Тукаю, на місці колишньої Татарської слободи, ми сказали врочисті слова, діти прочитали вірші татарською мовою, поклали квіти. Нас зворушила меморіальна дошка на будинку колишнього готелю на вулиці Казанській 5, будинок на Мийці, 22, де до революції діяли редакція газети «Нур» і татарська недільна школа, а ще будинок на вулиці Чайковського 81, де в квітні 1912 року в квартирі №24 Тукай жив.

На Піскарьовському цвинтарі ми пройшли Алеєю Пам'яті. Біля меморіальної дошки з написом «Республіка Татарстан. Вічна пам'ять землякам – захисникам блокадного Ленінграда» ми поклали кошик квітів, розповіли про внесок татарстанців у Перемогу, розсипали землю, привезену з Татарстану, вручили всім присутнім тематичні значки й буклети про нашу патріотичну роботу. Біля шести-метрової бронзової скульптури «Мати-Батьківщина», постояли в урочистій хвилині мовчання, поклали квіти, прочитали вірші.

У Санкт-Петербурзі жив, учився, творив Тарас Григорович Шевченко. Тут перестало битися його серце. 1836 року, змальовуючи статуї в Літньому саду, молодий Тарас познайомився зі своїм земляком, художником Іваном Сошенком, який представив кріпака конференц-секретареві Академії мистецтв Василю Григоровичу, художникам Олексію Венеціанову й Карлові Брюллову, поетові Василю Жуковському. Ця

доленосна зустріч змінила життя Шевченка, ще сотень людей, українську літературу й, можна сказати, історію всієї України. Кожен українець повинен відвідати ці знакові для культурної людини місця.

В Академії мистецтв годинник на стіні зупинився о 5-ій 30. Саме в цей час, ранком 10 березня 1861 року Україна втратила свого видатного сина. Ми ознайомилися з експозицією музею, побували в Катерининській церкві, де відспівували митця. На Смоленському цвинтарі, одному з найстаріших у Петербурзі, 1989 року встановлено гранітний камінь із написом «На цьому місці 12 березня (28 лютого) 1861 року був похований Тарас Григорович Шевченко». Через два місяці труну з тілом перепоховали в Україні згідно з заповітом у відомому вірші. Покладаючи до каменю квіти, читаючи вірші, ми згадували поїздку 2006 року на могилу Кобзаря на Чернечу гору.

Не обминули і Петроградську сторону, де 22 грудня 2000 року відкрили триметрову бронзову скульптуру молодого Тараса Шевченка – подарунок відомого канадського скульптора Лео Молла (Леоніда Моложаніна).

А в Будинку національностей, на вулиці Моховій, 15, нас радо зустріли представники Полтавського земляцтва в Санкт-Петербурзі на чолі з Михайлом Воликом, привітав консул Генерального Консульства України в Санкт-Петербурзі Віктор Лавриненко, який від-

значив наші заслуги в розвитку українського руху в Російській Федерації й побажав подальших творчих успіхів.

У слові-відповіді голова «Вербиченьки» Євген Савенко сказав, що національний рух у республіці користується всебічною підтримкою уряду Татарстану. Тут працює ціла мережа Будинків дружби, для роботи організацій виділяються державні гранти. Ми зачитали вітальний адрес директора Казанського Будинку Дружби Народів Ірека Шарипова до співробітників Санкт-Петербурзького Будинку національностей і передали сувеніри.

Незабутнє враження на всіх вербичан справили визначні пам'ятки Петербурга: палаці, парки, стародавні будинки, пам'ятники, собори, музеї, річка Нева, що набула святкового вигляду в День військово-морського флоту.

Про це ми розповіли 1 серпня в Казанському Будинку дружби народів. Нас зустрічали співробітники Казанського музею Габдулли Тукая, українці Казані. Євген Савенко передав сувеніри, привезені з Петербурга, подякував казанцям за організаційну й матеріальну підтримку.

Директор Казанського Будинку дружби народів Ірек Шарипов відзначив діяльність «Вербиченьки» як найкращу в Асамблеї народів Татарстану.

Людмила НАЙДЕНКО

Об'єднала родина Спаських

Уже вчетверте в Ніжині зібралися науковці і краєзнавці, викладачі, студенти, журналісти, громадські діячі на міжнародні Спаські читання з Санкт-Петербурга, Батурина, Києва, Харкова, Чернігова, Глухова, Путивля й Миргорода. 2010 року тут уперше зібралися науковці з України та Росії аби дослідити дев'яностолітню історію відкриття в нашому місті першого публічного музею. Пленарне засідання було присвячене ролі родини Спаських у соціокультурному просторі. На будинку на вулиці Гребінки відкрили меморіальну дошку, яка сповіщає про те, що тут у сім'ї священика Георгія Спаського 1904 року народився відомий вчений-нумізмат, один із організаторів Ніжинського окружного історичного музею, археолог та мистецтвознавець, згодом хранитель фондів відділу нумізматики Державного Ермітажу в Санкт-Петербурзі Іван Спаський. Його ім'я присвоєно Ніжинському краєзнавчому музею, і воно зблизило науку та культуру російського й українського міст.

2016 року виповнюється 125 років від дня народження Євгенії Спаської, а наступного – 50 років створення Ніжинського краєзнавчого музею, якому присвоєно ім'я Івана Спаського. Ці дати і визначили тематику доповідей на пленарному та секційних засіданнях.

Етнографічними дослідженнями Спаської, які сьогодні мають наукову і прикладну цінність, зацікавилися в часи української незалежності. Адже Євгенія і її брат були репресовані комуністичним режимом. Більшу частину життя жінка змушена була проживати в Казахстані, відірвана від рідного коріння й цікавої творчої роботи. Це підірвало її моральне й фізичне здоров'я.

Ми дізналися про це не тільки з розповіді її онуки Наталії Юліївни Анохіної, а й з цікавих доповідей. Кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу актової археографії Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України Інна Тарасенко прокоментувала листи Є. Ю. Спаської до С. А. Таранушенка, написані на початку 60-х років XX століття. Трохи пізніше з нею листувався і перший директор – організатор Ніжинського краєзнавчого музею В. С. Шоходько. Цю збірку уважно переглянула кандидат історичних наук, завідувачка історичного відділу Ніжинського краєзнавчого музею Наталія Дмитренко. Наші уявлення про багатогранність таланту Євгенії Спаської доповнила аспірантка кафедри археології, етнології та краєзнавчо-туристичної роботи Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка Тетяна Луговик. Інші доповіді й повідомлення стосувалися актуальних теоретичних та методологічних проблем сучасної музеології, пам'яткознавства, історичної регіоналістики й етнології.

Це був гідний пам'ятник нашій землячці, яка повернулася в рідне місто виставкою в історичному відділі, стендом у музеї історії загальноосвітньої школи №7 – колишньої гімназії імені Пелагеї Кушакевич, де навчалася Євгенія. Про це на зовнішній стіні давньої будівлі тепер сповіщає меморіальна дошка, яку урочисто відкрили учасники Спаських читань. Широке коло захоплень Євгенії Спаської, а це кераміка, ткацтво, вишивка й обрядовість, зумів втілити сучасний художник-кераміст із Миргорода Андрій Бібко. Його й сфотографувала з Наталією Анохіною Олена Іваницька.

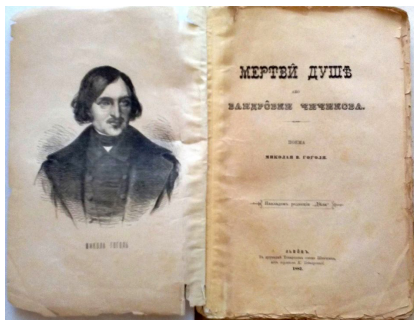
Родина Спаських об'єднала навколо себе людей, яким болить українська історія.

Надія ОНИЩЕНКО

Український Мойсей українському Гоголю

Книжкова виставка «Український Мойсей. До 160-річчя від дня народження Івана Франка», що відкрилася в Музеї рідкісної книги бібліотеки Ніжинського державного

університету імені Миколи Гоголя, розкриває різноманітні барви таланту митця. Тут представлені кілька десятків прижиттєвих та раритетних видань творів письменника, зокрема: поетичні збірки «Зів'яле листя», «Із днів журби», «Semper Tiro», «Пісня та праця»; прозові твори «Захар Беркут», «Борислав сміється», «Великий шум»; наукові розвідки «До історії українського вертепа», «Пасхальна драма», «Варлаам і Йоасаф», «Причинки до історії України-Руси»...

Особливим раритетом експозиції є унікальний примірник книги «Миколай Гоголь. Мертви душі, або Вандровіки Чичикова» (Львів, накладом редакції

«Дела», 1882). Переклад «Мертвих душ», здійснений Іваном Франком, на думку багатьох літературознавців, є найкращим авторизованим перекладом цього твору українською мовою. Ніжинський примірник цього видання, що зберігається в Музеї рідкісної книги, для нас є дуже цінним, оскільки його надіслав до Ніжина сам Іван Якович Франко 1909 року для виставки, що відкривалася з нагоди 100-літнього ювілею славетного вихованця Ніжинського ліцею. На жаль, скромний перекладач не залишив на сторінках книги свого дарчого напису...

Галина ОСІПОВА

Дно у словах

шукали учасники міжнародного фестивалю інтеграції слова в сучасному арт-просторі «Литаври» в Чернігові та Ніжині. Це новий фестиваль України. Його ініціатором виступила громадська організація з Ніжина «Центр новітніх ініціатив та комунікації», керівником якої є член НСПУ, редактор дитячого журналу «Крилаті» Тетяна Винник. Вихованку філологічного факультету Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя очікували її викладачі та теперішні студенти. Вони уважно слухали колишніх ніжинських літстудійок Анну Малігон і Олену Степаненко.

*Чи ж виймаються очі – щоб видіти дно в словах? –
Я забуду всі назви – крім імені й знаку дороги,
Щоб тримати це небо – і сіль його, й кров, і прах,
Як дозволено янголам-бранцям хіба що і – Богу.*

Це з другої збірки Олени Степаненко «Коротка меса на друге прищестя Данте», яка 2001 року перемогла в Міжнародному конкурсі молодих літераторів «Гранослов». А перша – «Передчуття Авалону» 1999 року отримала найвищу премію в «Смолоскипі». «Четверта радість», вірші з якої читала нам поетка, ще більше заглиблювала у дно слів, яке не замулило нелегке прядиво днів.

Українська мова легко вліталася у фарсі, в'єтнамську, турецьку, китайську, якими читали власні твори сучасні письменники До Тхі Хоа Лі, Чанг Юнг Гао, Бахтіяр Аслан. Їх зворушувала присутність і можливість промовляти в Гоголівському виші. Адже вони захопле-

ні його творами, а Бахтіяр Аслан викладає їх у турецькому виші як російські. І ми намагалися аргументовано переконати його в тому, що творчість Миколи Гоголя жило українське коріння й український світогляд. Нашому інтелектуальному спілкуванню допомагала вмілим перекладом магістрантка Київського національного університету імені Тараса Шевченка ніжинка Анастасія Хомич.

(Вл.інф.)

Олена Степаненко, Сергій Прилуцький
зі студентами університету

Фея гіркого мигдалю

6 жовтня виповнилося 135 років ІВАНУ КОЧЕРГІ

Чи любите ви батьківщину? Чи любите ви Україну як граф Роман Бжостовський?

“Край пишних гетьманів і лицарських пригод, край безоглядного козацтва, що шукало волі й слави з мечем у руці й піснею на вустах, – і оця-то козацька кров, панове, мусить вілляти сили до наших знесилених тіл. Тому-то і я, граф Бжостовський, потомок славетного роду, гербовик герба “Стремено”, власник замків на Віслі, палаців у Кракові та Варшаві, вважаю за свій рідний край Україну, отчизну моєї матері-козачки. Ніде в світі не билося моє серце, як тут, на лівому березі Дніпра, проміж левад і садків рідної України”.

1809 року він приїхав у Ніжин, у місто свого дитинства, де його мати-українка пригощала пиріжками, спеченими з українського борошна. Цей тонкий гурман, який перепробував у світі багато різних солодощів та втіх, вирішив одружитися на ніжинській дівчині, яка пригостить його власноруч спеченими пиріжками, що нагадають смак дитинства.

Ось таку фавбу для п'єси “Фея гіркого мигдалю” придумав наш земляк, письменник Іван Кочерга 1925 року. Прем'єра відбулася в Українському національному театрі, першому державному театрі України, 19 лютого 1926 року. І поставив її Борис Романицький, учень Марії Заньковецької, який виступав разом із нею в нашому місті.

Письменник народився 6 жовтня 1881 року в містечку Носівка в родині залізничного службовця. 1891 року родина придбала будиночок у Чернігові неподалік із відомим уже тоді українським письменником Михайлом Коцюбинським. І тому не випадково автор поселив своїх героїв у Ніжин, з історією якого був добре обізнаний.

З дійовими особами ми вперше зустрічаємося в цукерні пані Копчинської. Стародавнє дужне помешкання ще грецького будівництва, як описує його Кочерга. Вглибини, за широкою аркою, цукерня з прилавками, вхідними дверима та полицями, де, крім слойок із варенням, цукерками, кавою та різною бакалеєю, ще багато пляшок із різнокольоровими наливками та лікерами. На першому плані – по цей бік арки кімната зі столиками для відвідувачів.

Архіви свідчать, що одна з грецьких кав'ярень була розміщена в теперішній редакції газети “Ніжинський вісник” на вулиці Стефана Яворського. Отже, можемо припустити, що саме тут граф уперше побачив Леся, яку за подарований гіркий мигдаль і нарік феєю. Дівчина, що споживає тільки гірке стала його найсолодшою мрією.

Вона – сирота і живе на правах Попелюшки під опікою свого дядька, колишнього полкового писаря, що пишається своїм козацьким походженням і соромиться дружини-московки, урождьонной Кирдяпіной, і двох дочок, які корчать із себе московських панянок.

Яким же був Ніжин на початку XX століття? Місцевий поет Цвіркун описує його так:

*“Ніжин – добра сторона:
В нім пиття без краю –
І наливко, і вина,
Лиш води немає.
Нам з Туреччини везуть
В цукрі абрикоси,
Каву, рис, мигдаль, халву
І тютюну для носу.
І хоч добре з тютюну
Крутить в панськiм носі
Не прокинеться від сну
Магістрат наш досі
Спить солодко, мов дитя,*

*Кинувши роботу,
А на вулицях сміття,
темень та болото.
Словом, нічого казати,
Не сумні ми люди.
Ну, а років через п'ять
Ще й розумні будем.
Бо будуть вже для нас
Безбородька руки
Преогромніший палац –
Вертоград науки.
Сорок сажнів довжини,
Чотири осади,
Стане місця всім дурним
Міської розсади”.*

Не міг передбачити Цвіркун, що саме з цих “дурнів” виростуть видатні науковці, літератори й педагоги. Цікавий читач знайде у п'єсі Кочерги багато потішних сцен і дотепних згадок про ніжинську старовину: Магерки, греків Тернавіотів, Носівку...

Фінал – щасливий. Леся подає графу справжній урок українського патріотизму. Ось її пристрасний монолог наприкінці вистави, яку 1999 року в Ніжинському драматичному театрі імені Михайла Коцюбинського ставив заслужений артист України Олег Мосійчук.

“Цей аромат мужицьких булочок, який вам сподобався, – це аромат свіжої пшениці, що сіяли ваші підданці на золотих нивах вашої Носівки... аромат рідних полів, аромат вітерцю, що обвівав лице стомлених жінок та жниць – ваших кріпаків, що працювали на вас усе життя, що обливалися потом, щоб ви змогли заживати життя, панувати та шукати по всьому світі нечуваних ласощів та утіх”.

Режисер трактував п'єсу не як історію Попелюшки, за що дорікали ще живому письменнику, а як приклад любові до батьківщини, до землі, де народився й виріс.

Минуло 135 літ від дня народження Івана Кочерги. Хотілося б, щоб ця дата була помічена та відзначена новою постановкою. На думку театрального режисера, викладача Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Марини Коломійченко, думки автора “Феї...” актуальні й сьогодні. За легкістю жанру помітні прояви українського духу, щирих почуттів, не штучного, а живого гумору...

Надія ОНИЩЕНКО

На фото: Марина Коломійченко в образі Феї гіркого мигдалю.

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Р/р 31258301208946 НДУ ім. М.Гоголя
02125668 код ГУДКСУ у Чернігівській обл.
м. Чернігів МФО 853592

(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Стребкова І.О.

Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru
<http://ndu.edu.ua/index.php/tseutr-gumanitarnoji-spiivpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>